

Nr 482.

Av herr Persson i Stockholm m. fl., om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 90, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 420) angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension.

I proposition nr 90 föreslår Kungl. Maj:t fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension.

Berörda lag innebär att om en arbetsgivare i form av dyrtidstillägg utbetalar en ersättning för inträffad dyrtid, som överstiger vad som i allmänhet utbetalas till arbetstagare, så kan statens lönekontrollnämnd förbjuda detta. Bestämmelserna kunna emellertid även komma att beröra andra löneförmåner än dyrtidstillägg. I lagen är nämligen föreskrivet, att »med dyrtidstillägg å lön och pension likställes i denna lag varje annat tillägg, som måste antagas avse att anpassa lönen eller pensionen efter ökningen i de allmänna levnadskostnaderna, ändå att tillägget givits annan beteckning». I kraft av denna vaga bestämmelse lämnas stora möjligheter för lönekontrollnämnden att ingripa även mot andra löneförbättringar än vad som i allmänhet anses utgöra dyrtidstillägg. Lagen upphäver därtill avtal, som tidigare blivit ingångna mellan arbetstagare och arbetsgivare.

Om en arbetsgivare utbetalar högre dyrtidstillägg än vad priskontrollnämnden bestämt, kunna såväl arbetsgivare som den arbetare, vilken mottager lönen, dömas till fängelse upp till ett halvt år.

I motiveringen för lagförslaget anförde departementschefen bl. a. följande:

»Varje försök att genom lönehöjningar bereda kompensation för en av varubrist orsakad prisstegring utgör ett allvarligt hot mot penningvärdet. Det är därför angeläget att kompensationsförfarandet såvitt möjligt begränsas.»

Efter att detta skrevs ha bestämmelserna om *prisstopp* blivit införda. Därmed behöver ju inte längre varubrist tillåtas orsaka prisstegringar, varför det citerade argumentet inte längre kan åberopas som skäl för bibehållandet av lagen om reglering av dyrtidstillägg.

Lagen tillämpas nu mot kommunalanställda i Stockholm, och man har därvid dekreterat, att omkring 1 000 tjänstemän med grundlöner, som va-

riera mellan 1 800 och 3 600 kronor, icke skola ha laglig rätt att erhålla dyrtidstillägg i enlighet med de grunder, om vilka de ingingo överenskommelse med staden, när de anställdes. Med stöd av denna lag har man berövat dem som ha 3 000 kronor i grundlön en procentuellt lika stor del av dem eljest tillkommande dyrtidstillägg som vad man berövat dem, vilka ha 20 000 kronor och mer i grundlön.

Lagen betyder i princip att man lagstiftat mot arbetarnas möjlighet att genom solidarisk sammanhållning kunna tilltvinga sig en högre lön i form av högre dyrtidstillägg på bekostnad av arbetsgivarnas profit. Även om ett företags driftsresultat möjliggör utbetalandet till de anställda av en högre kompensation för dyrtiden, så kan detta förbjudas. En sådan lagstiftning rimmar mycket illa mot innehållet i arbetarrörelsens efterkrigsprogram, där det bland annat framhålles att »industriarbetare och andra, som fått ofullständig kompensation för prisstegringen under kriget, måste i första hand återvinna 1939 års reallöner, vare sig det sker genom att priserna falla eller genom att *penninginkomsterna ökas*» och att »de breda lagrens andel i det totala produktionsresultatet måste ökas». Man kan inte inför krigets slut förbereda genomförandet av efterkrigsprogrammet och samtidigt godkänna förlängning under ytterligare ett år av en lag av den principiella och praktiska innebörd, som ifrågavarande lag har. Ty när arbetarna gå att förverkliga efterkrigsprogrammet komma de säkerligen att vara i behov av handlingsfrihet även i strävandena att höja lönerna i form av högre kompensation för dyrtiden. Så länge lagen om reglering av dyrtidstillägg gäller, är sådan strävan i princip betecknad som kriminell handling.

Lagen kan med den utformning den har komma till användning inte bara för att bibehålla dyrtidstilläggen vid deras nuvarande allmänna nivå, utan även för att pressa dem nedåt. Staten har därmed skaffat sig ett medel för att diktera över arbetarnas levnadsstandard, i vad det gäller att tillse att denna inte blir för hög; däremot har ingen lag stiftats för att tillförsäkra arbetarna någon laglig rätt till dyrtidstillägg »i enlighet med vad som i allmänhet utgår till arbetstagare». Enbart detta förhållande styrker tillräckligt ett påstående om att lagen kan betecknas som en ensidigt verkande klasslag.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 90.

Stockholm den 9 mars 1945.

Set Persson.

Helmer Holmberg.

Gunnar Dahlgren.

O. F. Persson.